
Piese din lut ars cu semnificație cultică descoperite în așezări de tip Gáva-Holihrady în nord-estul Transilvaniei

George G. MARINESCU

Cuvinte cheie: prima epocă a fierului, cultura Gáva-Holihrady, spiritualitate, plastică zoomorfă, plastică antropomorfă, Transilvania de nord-est.

Mots-clés: la première époque du fer, la culture Gáva-Holihrady, spiritualité, art plastique zoomorphe, Transilvanie de Nord-est.

Teritoriul situat în nord-estul Transilvaniei a cunoscut în primele etape ale primei epoci a fierului (Ha B-C) o locuire intensă, argumentată arheologic prin descoperirea a numeroase așezări, deschise sau fortificate, vestigii care dovedesc prezența în acest spațiu a unor comunități numeroase și bine organizate¹. Cu toate aceste urme intense de locuire, descoperirile arheologice cu caracter mai deosebit, printre care și cele cu rol cultic și cu semnificație spirituală, sunt puține. Raritatea acestor piese se poate explica, în parte, stadiului actual al cercetării, prin faptul că deși în zonă sunt cunoscute multe așezări deschise, majoritatea au rămas la un stadiu incipient al cercetării fiind doar reperate prin periegeze și în foarte puține cazuri, au fost efectuate cercetări mai amănunțite, sondaje sau săpături sistematice. Într-o situație ceva mai bună sunt așezările fortificate identificate până în prezent, majoritatea beneficiind de cercetări sistematice derulate pe parcursul mai multor campanii².

Pe de altă parte, slaba reprezentare în descoperirile arheologice a unor astfel de obiecte se explică și prin caracterul special al acestui tip de artefact. De multe ori s-a constatat că aceste obiecte sunt depuse intenționat având un rol magic și o semnificație cultică, motiv pentru care prezența lor este mult mai rară în comparație cu obiectele comune și uzuale. Din rândul acestor descoperiri fac parte și statuetele din lut ars cu reprezentări zoomorfe și antropomorfe.

Până în prezent din nord-estul Transilvaniei în urma cercetărilor sistematice provin zece piese, iar din descoperiri întâmplătoare un singur exemplar (Pl. VI/1).

Descrierea pieselor:

1. Statuetă zoomorfă, descoperită la Stupini „*Fânațele Archiudului*”, în S₅₅/2004, m 13, la -0,70 m, în cadrul unei locuințe datată în prima epocă a fierului (Loc. 122), modelată dintr-o pastă fină, ardere bună, oxidantă, culoare portocaliu-gălbuie. Animal patruped reprezentând un câine, redat în poziție statică, cu botul ascuțit, ochii marcați prin două mici gropițe, urechile aflate în poziție firească particularizate prin modelarea uneia ușor pleoștite, coada scurtă și ascuțită, blana marcată prin mici linii pe spinare. Păstrată întreagă, cu excepția piciorului posterior stâng, rupt din vechime. Dimensiuni*: L = 42 mm; H = 39 mm; MJBN nr. inv. 22815 (Pl. I/2)*.

1 Marinescu 2004, pp. 22-30; Marinescu 2010, pp. 41-128.

2 Vlassa, Dănilă 1962; Dănilă 1972, pp. 85-87; Horedt 1974, pp. 223-224, nr. 17, Abb. 6/3 (Sărățel); Vasilev, Gaiu 1980; Vasilev 1995, pp. 89-123 (Ciceu-Corabia); Vasilev 1995, pp. 11-32 (Dej); Dănilă 1972, pp. 78-80; Marinescu 2010, p. 61, nr. 46 (Dumitrița).

* Abrevieri: L = lungime; l = lățime; H = înălțime; G = grosime; S = secțiune; m = metrul; - = adâncime de la nivelul actual; Loc. = locuință; MJBN = Muzeul județean Bistrița-Năsăud; nr. inv. = număr de inventar.

* Desenele au fost efectuate de Elena Plenicianu căreia îi mulțumim și pe această cale.